

Література

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская. – М. : Мысль, 1991. – 229 с.
2. Алексеева М.И. Психологичний словник / М.И. Алексеева, Г.О. Балл, Д.І. Бех. – К., 1982.
3. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания / Б.Г. Ананьев. – М. : Наука, 1977. – 380 с.
4. Божович Л.И. Избранные психологические труды / Л.И. Божович. – М., 1995.
5. Вежевич Т.Е. Педагогические условия развития лидерских качеств учащихся : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Т.Е. Вежевич. – Улан-Удэ, 2001.
6. Гапонюк З.Г. Педагогические условия формирования лидерских качеств у студентов гуманитарных вузов : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / З.Г. Гапонюк. – М. : Военный университет, 2008. – 24 с.
7. Гармаш С.А. Лідерські якості особистості керівника як запорука успіху / С.А. Гармаш, О.Е. Гашутіна // Управління інноваційними проєктами та об'єктами інтелектуальної власності. – 2009. – С. 37–44.
8. Ершов А.А. Лидер и авторитет / А.А. Ершов. – Л., 1991. – 102 с.
9. Жеребова Н.С. К вопросу о механизме выдвижения лидеров в студенческих группах / Н.С. Жеребова // Личность и группа : ученые записки ЛГПИ им. А.И. Герцена. – Л., 1971. – Т. 468. – 74 с.
10. Зорина А.В. Педагогические условия формирования лидерских качеств у студентов вуза : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / А.В. Зорина. – Н. Новгород, 2009. – 25 с.
11. Ильин Е.П. Психология воли / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2000. – 288 с.
12. Ковалев А. Психология личности / А. Ковалев. – М. : Просвещение, 1970. – 391 с.
13. Левитов Н.Д. Психология характера / Н.Д. Левитов. – М. : Просвещение, 1969. – 424 с.
14. Парыгин Б.Д. Руководство и лидерство / Б.Д. Парыгин. – Л., 1973.
15. Платонов К.К. Структура и развитие личности / К.К. Платонов. – М. : Наука, 1986. – 254 с.
16. Психологический словарь / [под ред. В.В. Давыдова, А.В. Запорожца]. – М., 1983. – С. 176.
17. Психология : словарь / [под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского]. – 2-е изд. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.
18. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2000. – 712 с.
19. Сбитнева В.Б. Педагогические условия развития лидерских качеств подростков в детском общественном объединении : дисс. ... канд. пед. наук / В.Б. Сбитнева. – Ижевск, 2006. – 205 с.
20. Социологический энциклопедический словарь на русском, английском, немецком, французском и чешском языках / [под ред. Г.В. Осипова]. – М., 1988. – С. 159.
21. Уманский Л.И. Психология организаторской деятельности школьников / Л.И. Уманский. – М. : Просвещение, 1980. – 160 с.
22. Ягоднікова В.В. Формування лідерських якостей старшокласників в особистісно орієнтованому виховному процесі загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / В.В. Ягоднікова. – Одеса : Піденноукраїнський державний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського, 2005. – 190 с.
23. Cattell R.B. the scientific analysis of personality / R.B. Cattell. – Baltimore : Penguin Books, 1965.

БОЧАРОВА О.А.

ДОПОМОГА ДЕРЖАВИ ТА НЕДЕРЖАВНИХ СТРУКТУР ОБДАРОВАНИМ ДІТЯМ У ПОЛЬЩІ

Тема створення відповідних умов для розвитку таланту обдарованих учнів має довгу історію як у Польщі, так і в інших країнах світу. Міжнародні організації, такі як Парламентська асамблея Ради Європи, Європейський Союз, стурбовані станом розвитку обдарованих дітей. Європейські країни вживають усіх необхідних заходів, щоб не змарнувати таланти, створюючи відповідні умови для розвитку обдарованих дітей, оскільки вони становлять значний потенціал країни. Суспільство зацікавлене в тому, щоб обдаровані діти постійно відчували підтримку та опіку. Розпочата ще в школі робота з обдарованими учнями має задовольнити їх пізнавальний, емоційний, соціальний, фізичний, моральний, естетичний та духовний розвиток.

Вже із самого народження діти мають потенційні здібності, а тому дуже важливо, яким чином вони будуть розпізнані та розвинуті. Вчені наголошують, що половина здібностей розвивається до п'яти років, а наступні – до восьми. А це означає, що головним вчителем дитини, починаючи від народження, є сім'я, а найважливішим періодом розвитку – перші роки життя. Пізніше батьківську естафету переймають учителі. Головним завданням є виявлення задатків дитини на старті в школу. Тому заняття в молодших класах мають надихати учня до спільного з учителем пошуку відповіді на поставлене запитання, мотивувати до діяльності, до самостійного вирішення проблем, до проведення експериментів.

Мета статті – розглянути форми допомоги держави та недержавних структур обдарованим дітям у Польщі.

Головним документом, пов'язаним з опікою обдарованих учнів у польській школі, є розпорядження Міністерства національної освіти “Про систему освіти” від 07.09.1991 р., у якому чітко визначено право навчатися за індивідуальними програмами та закінчити школу будь-якого типу у скорочений термін. У ньому також міститься рекомендація щодо необхідності створення відповідних умов для розвитку захоплень та здібностей учнів під час позакласних і позашкільних занять.

Розпорядження міністра національної освіти “Про виховання та навчання дітей у всіх типах шкіл” від 23.12.2008 р. зобов'язує вчителів до відповідної діяльності, яка допоможе виявити здібності учнів і створити умови для їх розвитку. У документі також підкреслюється, що метою діяльності школи та вчителів є індивідуальна допомога кожному учневі.

Однак більшість учителів намагається уникнути роботи, пов'язаної з опікою обдарованого учня. Вони не завжди з бажанням працюють з цією категорією дітей, пояснюючи це додатковим навантаженням. Як показує перевірка Верховної контрольної палати роботи навчальних закладів з обдарованими учнями, лише незначна кількість польських учителів мають такий досвід. Перешкодою в індивідуальній роботі є велика кількість учнів у класах, складання спеціальних програм навчання, підготовка до додаткових занять. Індивідуальні заняття вимагають багато часу на підготовку, а вчитель проводить їх майже безкоштовно.

Робота з обдарованим учнем є для вчителя дуже складним процесом, який вимагає глибоких педагогічних та психологічних знань, спонукає до самоосвіти та підвищення дидактичних знань, чіткої організації індивідуального навчання під час уроків та позакласних занять, покращення методів навчання.

Однак серед учителів знаходяться й такі, які з бажанням працюють з цією категорією дітей, допомагають розвинути здібності, розкривають дитячі таланти і, таким чином, опрацьовують систему допомоги та підтримки. Яскравим прикладом є Дольносласька система допомоги обдарованим дітям.

У школах мають працювати спеціалісти з ґрунтовними знаннями, які, з одного боку, допомагатимуть обдарованим учням та їх батькам, а з

іншого – обиратимуть напрями діяльності, визначатимуть цілі та завдання. Учителі також мають можливість більш гнучко і творчо підходити до виконання навчальних програм, спираючись на так звані прийняті програмні основи, виходячи із потреб відповідного середовища, вчительських або учнівських інтересів.

Кураторії освіти постійно мобілізують директорів шкіл до реалізації завдань, пов'язаних з навчанням обдарованих учнів. Зі свого ж боку, вчителі очікують від Міністерства національної освіти, кураторій конкретних програм дій.

Серед польських науковців панує думка, що не всі школи мають відповідні умови для розвитку творчого й інтелектуального потенціалу учнів. Однак, як доводить аналіз освітянських документів, навіть у маленьких сільських школах є обдаровані діти в спорті, точних та гуманітарних науках. А це означає, що ці діти зустріли на своєму шляху вчителя, який розпізнав здібності й мотивував до розвитку. Одна з учениць Краківського ліцею № 5 імені А. Вітковського, який вважається в Польщі “кузнею” польської еліти, сказала про свого вчителя-опікуна: “Зустріти на своєму шляху вчителя-професіонала – це як народитися в сорочці”.

Серед не багатьох пропозицій польського шкільництва, скерованих на роботу з обдарованими учнями, найважливішою є індивідуальна форма й індивідуальні програми навчання. Як свідчить аналіз освітянських документів, лише невелика кількість учнів навчається в польських школах за індивідуальними програмами.

Індивідуальна програма дає змогу учню вивчати одну або декілька дисциплін за спеціально створеною для нього програмою, враховуючи його потреби та можливості.

Індивідуальна форма навчання дає можливість навчатися за скорочений термін завдяки класифікації та поглибленню знань протягом усього року. Завдяки цій формі навчання учень може відвідувати заняття в старших класах. Дозвіл на таке навчання дають сім'я учня, вчителі, а остаточне рішення залишається за фахівцями психолого-педагогічного центру [1, с. 8].

На думку польської дослідниці Т. Гізи, для учнів з високим інтелектуальним рівнем зміст такої програми має бути диференційований, а індивідуальне навчання скероване на розвиток особистості та збільшення пізнавальної й дослідної діяльності.

У 2009/10 н. р. за індивідуальною формою навчалося 1628 учнів, а за індивідуальними програмами – 3394 учні. Найбільша кількість учнів використовує цю можливість у початкових школах та гімназіях (відповідно, 480 і 1766 та 555 і 1135). Порівняно з попереднім 2008/09 н. р. відбулося суттєве зменшення кількості учнів: 1995 – за індивідуальною формою та 6237 учнів навчалися за індивідуальною програмою [1, с. 9].

Ще однією формою є робота в групах учнів з однаковим рівнем здібностей, які виконують складніші завдання, ніж інші, або робота в групах, у яких обдаровані посідають роль лідерів.

Наступним прикладом є так звані піврічні або семестрові класи. Учні опановують протягом півроку матеріал, який вивчається за рік, а за два семестри вивчають матеріал двох років.

Згідно із законом “Про освіту”, учень має право на отримання матеріальної допомоги з боку держави або територіального самоуправління. Це можуть бути: стипендії міністра національної освіти і голови Ради міністрів. Міністр культури і охорони дитини призначає стипендії артистично обдарованим учням.

Стипендія голови Ради міністрів призначається учню, який має найвищу середню оцінку або виявляє здібності в певній галузі, маючи найвищі в ній результати. Стипендію отримує один учень школи від вересня до червня, а її сума дорівнює 258 злотим. У 2008/09 н. р. цю стипендію отримали учні 71% шкіл, а в 2009/10 н. р. – 3992 учні 72% [1, с. 10].

Стипендія міністра, що має стосунок до справ освіти та виховання, призначається з 1994 р. Її може отримати:

- лауреат міжнародної олімпіади, лауреат або фіналіст всепольської предметної олімпіади або турніру;
- лауреат конкурсу наукових робіт;
- учень ліцею та технікуму, що має високі результати у навчанні за індивідуальною програмою;
- учень, що відвідує заняття у вищому навчальному закладі.

Стипендію міністра національної освіти у вигляді одноразової допомоги у розмірі 3200 злотих отримують щорічно 300 учнів, з яких 72 учні від міністра, інші – від куратора освіти.

Представники територіального самоуправління можуть створювати регіональні або місцеві програми допомоги обдарованим учням та молоді. Прикладом є: Регіональна програма допомоги обдарованій молоді (м. Лодзь), програма “Розкриємо свої таланти” (Куявсько-Поморське воєводство).

Для учнів початкових шкіл та гімназій діє система конкурсів (предметних, тематичних, міждисциплінарних), а для учнів ліцеїв і технікумів – олімпіади (предметні, міждисциплінарні, тематичні або з додаткових предметів).

Конкурс може бути організований з усіх дисциплін, що входять до програми навчання. Порядок проведення змагань визначено в розпорядженні Міністерства національної освіти (далі – МНО) “Про організацію та умови проведення конкурсів, турнірів та олімпіад” від 29.01.2002 р. Лауреати та фіналісти отримують оцінку “відмінно” в атестаті. Конкурси проводяться на воєводському та всепольському рівнях. Управління освіти та виховання як нагороду призначає звільнення від шкільного екзамену з цієї дисципліни та вільний вступ до обраної гімназії, ліцею або технікуму.

Предметні олімпіади організовує Центральна екзаменаційна комісія (далі – ЦЕК) під егідою Міністерства національної освіти. Директор ЦЕК публікує на сайті комісії перелік предметів на два роки уперед (у 2009/10 н. р. їх було заплановано 17). Стаття 60, частини 1 розпорядження “Про умови та спосіб оцінювання, класифікації та допомоги учням, а також проведення

та перевірку екзаменів в публічних школах” від 30.04.2007 р. наголошує, що лауреати і фіналісти предметних олімпіад звільнені від іспиту на атестат зрілості й отримують найвищу оцінку за усну частину. Вищі навчальні заклади самі встановлюють правила прийому лауреатів та фіналістів всепольських олімпіад. Олімпіади можуть бути організовані вищими школами, науковими центрами, науковими товариствами та закладами, що мають освітянський або науковий статус [1, с. 11].

У 2006 р. в освітянських колах з’явилася інформація, що система олімпіад перебуває під загрозою. Польське міністерство національної освіти з кожним роком переказувало все менше грошей на організацію конкурсів і олімпіад, що призвело до матеріальних труднощів. Припинення в багатьох школах позакласних занять негативно вплинуло на підготовку учнів до олімпіади, а також додатковою загрозою стало оголошення конкурсу на організаторів олімпіад. Таке нововведення викликало багато суперечок, особливо серед організаторів, деякі з них проводили їх протягом 50 років. Зменшення коштів, оголошення конкурсу загрожувало відмовою від олімпіад або зниженням рівня їх проведення. У лютому 2010 р. група представників вищих навчальних закладів звернулася з відкритим листом до прем’єр-міністра Польщі Д. Туска. У листі йшлося про “занедбання тисячі обдарованих учнів, про явне нехтування МНО викладачами та працівниками вищих навчальних закладів, які організують конкурси та олімпіади”. Свої підписи поставили 15 ініціаторів, що брали участь в організації різних предметних олімпіад, та понад 2000 підписалися в Інтернеті. Такі дії свідчили про відданість науковців своїй справі, про їх небайдужість до майбутнього обдарованих та талановитих дітей [1, с. 11].

На початку 2009/10 н. р. МНО зробило висновки та ввело в дію нові програмні рішення в Програму “Людський капітал”, яка здійснюється за рахунок коштів з Європейського фонду. Метою програми є оновлення польської системи освіти та підвищення її якості. У її межах заплановано проект “Підвищення ефективності роботи з обдарованими учнями у 2010–2013 рр.”, у якому чітко окреслені основні напрями роботи. З цією метою у кожній школі створено Центри допомоги обдарованим учням, які раз на рік проводять перевірку та визначатимуть ефективність допомоги, яку отримав учень, корегуватимуть зміни в індивідуальних програмах, спеціально опрацьованих для учнів зі спеціальними потребами. Одним із найважливіших елементів роботи з обдарованими учнями є опрацювання індивідуальної програми підтримки.

Новинкою стало також введення Карт потреб та підтримки обдарованих дітей, що видаватимуть психолого-педагогічні центри, які опікуються цією школою. Ця карта дійсна до 21 року. У ній записуватимуть здібності та вміння учня, які потрібно розвинути під час навчання в школі, рекомендації, що стосуються виду допомоги, а також надаватимуть оцінку ефективності роботи з учнем. Спеціалісти психолого-

педагогічних центрів спостерігатимуть за виконанням усіх рекомендацій та контролюватимуть хід роботи [1, с. 12].

Досить об'єктивним показником підготовки 15-річних дітей до життя є участь у Міжнародній програмі оцінювання учнівських можливостей. У 2006 р. у дослідженні взяло участь 40 000 учнів з 57 країн світу. Польські учні отримали середні результати з усіх трьох категорій (знання з природничих наук, математики та розуміння прочитаного тексту) [1, с. 13].

У 2009 р. фахівцями Відділу вдосконалення вчителів було розроблено і прийнято Концепцію “Національна система допомоги здібностям та талантам”. Її метою є задоволення потреб польської школи, а напрями діяльності побудовані на засадах егалітаризму. Працівники у роботі керуються правилом, що кожна дитина може досягти успіхів, тому вона має відчувати підтримку та опіку, мати такі умови навчання, у яких використає всі можливості, щоб розкрити увесь потенціал.

Створення національної системи стало можливим завдяки Банку інформації і доброї практики, який за посередництвом Інтернетної платформи дає змогу обмінюватися знаннями та досвідом, а також Дольнославській системі допомоги обдарованим, Вроцлавській освітній концепції, Мазовецьким талантам, програмі “Діамант” у Новому Сончі, програмі “Фенікс”, реалізованій малопольським воєводством, програмі “Такі, як Моцарт” у Кельцах.

Програма “Увага! Обдаровані!” адресована школам усіх рівнів навчання: починаючи з початкової та закінчуючи середньою. Центри, що працюють з обдарованими учнями, вважають своїм обов'язком виявити та розвинути здібності своїх підлеглих. Девізом цієї програми стали слова А. Гумберта: “Існує щось неперевершене, щось набагато краще, ніж здібності. Це здібності до розпізнавання здібностей”. Головним завданням програми в школах є діагностика захоплень, здібностей, талантів, а також ефективна допомога. Це означає, що пропозиції центрів є гнучкими, більш пристосованими до потреб учнів.

Суттєву допомогу обдарованим дітям надають: Національний фонд допомоги обдарованим учням, Товариство творчих шкіл, Центр допомоги талантам, Фундація “Primus inter Pares”, Інформаційно-консультаційний центр допомоги обдарованим дітям, “Банк дитячих усмішок”, “Порозуміння без бар'єрів”.

Національний фонд допомоги обдарованим дітям був заснований 30 травня 1981 р., а в 1983 р. було прийнято рішення про надання допомоги обдарованим учням. З 1983–2010 рр. її отримали 10 532 учні та студенти. Щорічно у програмах Фонду беруть участь понад 500 учасників. Фонд надає обдарованим дітям та молоді таку допомогу: здійснює підписку популярно-наукових та літературних видань, надає можливість брати участь у музичних конкурсах, купує музичні інструменти та різні аксесуари. Діяльність Фонду здійснюється завдяки бажанню та добрій волі працівників науки вищих навчальних закладів та артистів [5].

Участь у програмі Фонду може взяти кожен учень, найчастіше кандидатів представляє адміністрація школи. Як правило, висновки роблять спеціалісти з цієї галузі, а остаточне рішення приймає Правління Фонду. Вручення стипендії відбувається у Королівському замку у Варшаві.

Діяльність Фондації “Справа нового тисячоліття” скерована на допомогу обдарованим учням із занедбаної сільської місцевості. Заснована Конференцією Польського Єпископату в 2000 р. Фондація опікується учнями, починаючи від гімназії та закінчуючи вищим навчальним закладом. Вона надає стипендії, а також дбає про духовний розвиток особистості, виховуючи в дусі учіння Павла II. Таким чином, Фондація вирівнює освітні шанси, будуючи інтелектуальний капітал і створюючи еліту країни. У 2009/10 н. р. стипендію Фондації отримало 2175 стипендіатів з найбільш бідніших регіонів Польщі [6].

Суттєву допомогу обдаровані учні отримують від “Університету дитини”, заснованого Краківською фундацією творчої діяльності в культурі та освіти. На сайті закладу в мережі Інтернет міститься така інформація: “Метою є збудження у дітей інтересу до здобування нових знань, а також прищеплення природного інтересу до світу під час занять та майстер-класів”.

“Університет дитини” розпочав свою діяльність у місті Краків у 2007/08 н. р. Вже в наступному шкільному році було відкрито дві філії: у місті Варшава та місті Вроцлав. Заняття проводять викладачі вищих навчальних закладів у чотирьох групах: для дітей 6–7 років, 8–9 років, 10–11 років, учнів 6 класу гімназії та старшокласників [2].

У 2006 р. Міністерство національної освіти отримало від Європейського бюро анкети, що містили питання про допомогу та навчання обдарованих учнів. Ця анкета стала основою для публікації “Допомога в розвитку обдарованих учнів: спеціальне вирішення питань в школах Європи”, виданої у 2008 р [7].

Після закінчення анкетування було здійснено порівняльний аналіз систем освіти 30 країн світу. Головне питання, що виносилося на обговорення, – це підготовка вчителів до роботи з обдарованими учнями. У ході обробки інформації було виявлено, що в одних країнах це питання є обов’язковим у підготовці вчителів (Австрія, Франція), а в інших – розглядається лише частково (Велика Британія, Польща, Іспанія, Німеччина). У деяких країнах виноситься на вивчення як окремий предмет, а в інших – є частиною психологічних занять. У 18 країнах, що брали участь в анкетуванні, вчителі можуть добровільно підвищувати свій професійний рівень. Як правило, курси з підвищення кваліфікації присвячені методам ідентифікації учнів та молоді, визначенню освітніх потреб та допомозі. Термін проведення коливається від кількох днів до кількох місяців, після чого слухачі отримують свідоцтво про закінчення післядипломних курсів. У деяких європейських країнах проводяться спеціальні курси для шкільних психологів та педагогів (Франція, Іспанія, Словенія), а в інших (Австрія, Голландія, Португалія, Велика Британія) діють приватні або державні центри, що надають допомогу вчителям.

У 2004 р. при університеті ім. М. Коперніка було створено Центр освіти і досліджень здібностей, одним із головних завдань якого є підготовка й допомога вчителям, що працюють з обдарованими дітьми. Керівництвом університету було прийняте рішення про створення на базі закладу постійно діючих курсів підвищення кваліфікації вчителів, що працюють з обдарованими дітьми. Метою занять стало надання слухачам відповідної інформації, знань, умінь, які дають змогу ідентифікувати й діагностувати здібності дітей, підтримувати й розвивати обдарованих учнів.

Загальна кількість годин навчання дорівнює 300, з яких 1/3 – теоретичні (лекції, семінари), 2/3 – практичні заняття (майстерні, майстер-класи) [3, с. 41].

Як відомо, проблема ідентифікації, навчання й підтримки обдарованих учнів вимагає від вчителя не тільки загальних психологічних і педагогічних знань, але й спеціальних, що стосуються конкретної дисципліни. До програми курсів включено такі предмети, як: філософія творчості й соціологія творчості, психологія творчості й здібностей, окремі питання з психології особистості, соціальна педагогіка, педагогічна інноватика; предмети, що ознайомлюють слухачів з відповідними методами роботи: метод діагностики й ідентифікації здібностей, психологічні тренінги, творчі тренінги, техніка самоосвіти, використання комп'ютера при діагностиці й навчанні обдарованих учнів, дистанційне навчання.

Курси проводять викладачі, що займаються проблемою творчості та здібностей з університету ім. Миколи Коперніка, науковці, що мають власні дослідження в галузі творчості та здібностей і педагоги-практики з досвідом роботи з обдарованими дітьми.

Кожний слухач після закінчення навчання розробляє авторський проект щодо навчання й виховання обдарованих учнів, який презентує на щорічній конференції “Теоретичні аспекти освіти обдарованих учнів”. Метою таких конференцій є обмін інформацією і досвідом; проведення майстер-класів, консультації спеціалістів центру; друк методичних та наукових публікацій [3, с. 42].

У 2009 р. Міністерство національної освіти Польщі теж здійснило спробу допомогти вчителям та ввело в дію розраховану на декілька років програму “Підвищення праці вчителя”. Метою програми стало покращення матеріального стану вчителів. Безумовно, гроші не є важливим показником оцінювання вчительської професії, однак розмір вчительської пенсії польських вчителів вже давно вважається малим.

МНО намагається систематизувати роботу з обдарованими учнями, надаючи їй цілісності та систематичності. А це означає, що в роботі з обдарованим учнем, крім учителів, братимуть участь дитячі психологи та шкільні педагоги, що сприятиме виявленню більшої кількості обдарованих дітей.

Висновки. На думку науковців та освітянських діячів, польська школа має стати “кузнею талантів”. А для цього необхідно створити шкільну, місцеву, регіональну та державну систему допомоги обдарованим учням. Міністерство національної освіти, Національний фонд допомоги обдарованим учням, фундації, місцеві органи територіального самоуправління роблять

суттєвий внесок у вирішення цього питання, оскільки допомога у виявленні, діагностиці та розвитку здібностей є важливою формою допомоги молодим обдарованим людям, які входять в доросле життя.

Література

1. Pomoc państwa i instytucji pozarządowych dla dzieci zdolnych. Kancelaria Senatu Biuro analiz i dokumentacji. – P. 21.
2. Jantos M. Uzdolnione dzieci, opracowanie na stronie internetowej krakowskiej Platformy Obywatelskiej [Електронний ресурс] / M. Jantos. – Режим доступу: www.krakow.platforma.org/pracujemy.php?id=26.
3. Limont W. Czy potrzebna jest pedagogika zdolności? // Teoria i praktyka edukacji uczniów zdolnych / Wiesława Limont, Cieślukowska Joanna. – Kraków : Oficyna Wydaw. Impuls, 2004. – P. 31–63.
4. Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów OECD PISA. Wyniki badania 2006 w Polsce, ze strony internetowej [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ifispan.waw.pl/files/gfx/PISA/PISA_2006_071130.pdf.
5. Stromkowska J. Dziecko uzdolnione w klasie szkolnej, ze strony internetowej [Електронний ресурс] / J. Stromkowska. – Режим доступу: www.szkolnictwo.pl.
6. Strona internetowa Fundacji Dzieło Nowego Tysiąclecia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dzielo.pl.
7. Wspieranie rozwoju uczniów zdolnych: specjalne rozwiązania stosowane w szkołach w Europie, Opracowanie EURYDICE, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury, Warszawa, 2008.

ВЕРБИЦЬКА П.В.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В МІСЦЕВІЙ ГРОМАДІ ЯК СКЛАДОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Громадянська компетентність молодого покоління може бути сформована лише в ході безпосередньої соціальної практики в навчальному закладі та місцевій громаді шляхом залучення до діяльності органів учнівського самоврядування, молодіжних громадських організацій. Відповідно, активізація громадянського виховання пов'язана з питаннями розвитку партнерства різних суб'єктів громадського життя в процесі виховання молодих громадян. Саме тому важливим завданням громадянського виховання є формування громадянської компетентності учнівської молоді шляхом засвоєння соціального досвіду і відносин у місцевій громаді в ході практичної соціально орієнтованої діяльності.

Слід констатувати значну увагу вітчизняної педагогічної науки до методики громадянського виховання (Л. Архипенко, Ю. Завалевський, Т. Єлагіна, П. Кендзьор, А. Молчанова, К. Чорна); організації соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю (О. Безпалько, І. Зверева, Г. Лактіонова); інтеграції соціальних впливів у виховному процесі (Н. Чернуха, Т. Ткачова).

Мета статті – проаналізувати ефективні педагогічні підходи до організації активної участі учнівської молоді у процесі прийняття рішень на місцевому рівні на основі соціального партнерства.

Спираючись на визначення І. Беха про те, що період ранньої юності є часом громадянського становлення людини, її соціального самовизначення, активного залучення до громадського життя, формування духовних якостей особистості [2, с. 102], учнівська молодь розглядається